

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) "การพัฒนา ขบวนการสหกรณ์ภายใต้กรอบแนวคิดการสร้างเครือข่ายคุณค่าเพื่อพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย" มีจุดมุ่งหมายเพื่อ(1) พัฒนาบุคลากรของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย และหน่วยงาน / กลุ่ม / องค์กรให้ ตระหนักถึงการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดจนการปรับกระบวนการทัศนและวิถีคิดเชิงบูรณาการ ให้แก่บุคลากรเพื่อให้มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจ(2) หนุนเสริมให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบแนวทางการสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างสันนิบาตสหกรณ์แห่ง ประเทศไทยกับหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตร(3)เผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทภารกิจของสันนิบาต สหกรณ์สหกรณ์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะช่วยหนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรระหว่างสันนิบาต สหกรณ์ฯ และหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้สันนิบาตสหกรณ์แห่ง ประเทศไทยมีความเข้มแข็งพัฒนาองค์กรให้สามารถเป็นองค์กรนำได้อย่างแท้จริงโดยทีมวิจัย กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการตามกรอบแนวทางและมีผลการศึกษา ดังนี้

(1) ศึกษาบทบาทภารกิจของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและองค์กรสูงสุดของขบวนการ สหกรณ์(Apex Organization)ของต่างประเทศ บทบาทภารกิจและสถานการณ์เครือข่ายพันธมิตรของ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จากการศึกษา พบว่า องค์กรพันธมิตรของสันนิบาตสหกรณ์ฯจำแนก ตาม สถานภาพทางกฎหมายการจัดตั้งองค์กรเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่1)หน่วยงานราชการ / รัฐวิสาหกิจ 2) สถาบันการศึกษา 3) มูลนิธิ / สมาคม / ชมรม 4) องค์กรอิสระ / มหาชน5) องค์กรระหว่างประเทศ 6) ขบวนการสหกรณ์ และ7) อื่นๆ จำแนกตามความสัมพันธ์กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตรที่มีความสัมพันธ์กับสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยตรง และโดยอ้อม สำหรับเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิม พบว่า สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยมีความ ร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรบนพื้นฐานความต้องการที่บรรลุปเป้าหมายร่วมกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกันและได้ ผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นความร่วมมือในระยะยาว มีลักษณะเป็นเครือข่ายพันธมิตรเชิงบทบาทหน้าที่ ไม่พบว่ามีเครือข่ายพันธมิตรดังกล่าวในเชิงโครงสร้าง

(2) ทีมวิจัยได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายคุณค่าโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรของ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและบุคลากรของหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กรพันธมิตรภายในกรอบเวลา 6 เดือน(มีนาคม – สิงหาคม 2549) จำนวน 5 ครั้งและเข้าร่วมสังเกตการณ์ในเวทีสันนิบาตสหกรณ์ฯสร้างความ เข้าใจกับสหกรณ์สมาชิก 4 ภาค จำนวน 5 ครั้ง ผลที่ได้บุคลากรของหน่วยงาน/กลุ่ม/องค์กร ได้แสดง ความคาดหวังต่อบทบาทของสันนิบาตสหกรณ์ฯ เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา และแนวทางการความ ร่วมมือในเรื่องต่างๆระหว่าง สันนิบาตสหกรณ์ฯกับองค์กรพันธมิตร

(3) จากการศึกษา พบว่า เครือข่ายคุณค่าเพื่อการพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์ฯให้เข้มแข็งตามบทบาท ภารกิจสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยควรพิจารณาว่าพันธมิตรองค์กรไหนมีภารกิจที่สอดคล้องหนุนเสริม

บทบาทภารกิจของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและสร้าง/พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุกเพื่อทำหน้าที่ในฐานะองค์กรสูงสุดที่มีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์สมาชิกในระดับปฐมให้เข้มแข็งสามารถเป็นที่พึ่งของมวลสมาชิกหรือประชาชนในระดับรากหญ้าทั้งหลายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสหกรณ์

(4) ผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนการวิจัยโดยมีปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการวิจัย ได้แก่ การวางแผนดำเนินงานโครงการวิจัยให้สอดคล้องกับกรอบเวลา เป้าหมายและงบประมาณในบริบทเครือข่ายพันธมิตรผลได้ที่สำคัญคือการจุประภาษแนวคิดในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาความสัมพันธ์กับองค์กรพันธมิตร การนำแนวคิดการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรไปใช้ในการกำหนดแผนทิศทางการพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 - 2554 การจัดตั้ง “ทีมงานสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานพันธมิตร” มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานพันธมิตร และฟื้นฟูความสัมพันธ์กับหน่วยงาน/องค์กรที่เคยทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันไว้ เพื่อสร้าง/พัฒนาเครือข่ายพันธมิตร นำไปสู่การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะยังประโยชน์ให้แก่บรรดาสหกรณ์สมาชิก

(5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนักวิจัยขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีภารกิจในงานประจำค่อนข้างมากทำให้การขับเคลื่อนงานวิจัยเป็นไปอย่างล่าช้า อีกส่วนหนึ่งเกิดจากสันนิบาตสหกรณ์ฯ มีวัฒนธรรมองค์กรไม่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรประกอบกับเป็นระยะฟื้นฟูของสันนิบาตสหกรณ์ฯ จากปัญหาวิกฤตศรัทธาและคณะกรรมการจึงมุ่งเน้นไปในการสร้างภาพลักษณ์และดำเนินกิจกรรมตามที่ที่ประชุมใหญ่มอบหมายไว้ทำให้งานวิจัยไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร

(6) ควรมีการบ่มเพาะความรู้ด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) แก่นักวิจัยเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยและ ควรมีการศึกษา วิจัย เกี่ยวกับ การบริหารจัดการเครือข่ายพันธมิตรที่เหมาะสมขององค์กรเพื่อหนุนเสริมด้านองค์ความรู้ การจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกันและการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ

.....